Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען
יעדען טאג
אבאנירען.
אונד דיא אבאנירונגס־פרייז בלייבט מיט דעם פאסטאמט דעם
פעסטער בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
בודאפעסט,
ווייטצנער בולווער נומ׳ 29,
וואהין מאן אויך דיא אבאנירונגס־
אנגעלעגענהייטען צו ווענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטלך
אם מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט
פיר אסטערייך־אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. ווע.
פיערטעלייעהריג 2 גולדען אסטר. ווע.

פיר דיא אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אק. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אק. ווע.
פיערטעלייעהריג 2 גולד. 25 קר. אק. ווע.

Nr. 107 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מיטטוואך ז תשרי ד׳תרמ״ו. Budapest 16. September 1885.

ענדע דעס סטערעניישען רעפארמשווינדעלס.

דער פראפעסאר־עקונאר דער לאנדלך אונגארישען לאנדעס־אבגעזאנדערטע האט — וויא דאס אויך נאך נכט אנדערס צו ערוואר־טען דיא אם פאם קולטוסמיניסטעריאם בעריפס בע־גאנגענען צוגעשטאנען שטאטיגען דער סטערעני־שען רעפארמגעמיינדע אלס מיט דען גרונד־זאצען דער יידישען רעליגיאן נכט פער־אינבאר ערקלארט, אונד אין דיעזעם זינגע אבגעפאסטעם גוטאכטען בעריכט געסטערן דעם קולטוסמיניסטעריאם איבערזענדעט.

דאס דאבבעלבערסעמינאר עס איזט יאהר־קאנגט קיין אנדערעס גוטאכטען אבגעגעבן, אונד עס וויל אינע בעלייהרונג פיר דיעזע אנ־שטאלט, וועלכע מאן אויך נור אינען אינגעבלליך גע־ציישעלט האטטע. דאס דער פראפעסאר־עקונאר דער דיא אינגאבע האט, נייסטע וועטיישע, לעהרער אונד פירהער יידישער געמיינדען הערא־נזיבלדען, אינע רעפארם גוטהייסען וויירד, דיא זיך אבער וויבטיגע גרונדלאגען דער יידישען רעליגיאן הינזיעגעטצען, דיא דען שבת אבשאפפט אונד דא־ביא דיא אינפערשאמטהייט האט צו ערקלארען, דאס דיא איך דען גרונדלאגען דער לעהרען מאזעס שטעהט אונד נור דיא לעהרען דעס טאלמודס אונד דען שולחן ערך איסער קראפט וועטען וועלל? וויא גענאנט, מאן מאנגט קיין אנדערעס גוטאכטען פאן־טען דעם פראפעסאר־עקונאר־פערס דער לאנדעס־אב־גיעזאנדערטע ערוואר־טען, אונד דאך ווירקט דער אים־שטאנד, דאס אין זאלכעם גוטאכטען גיעפאלר צו ט הא ט ו אבב ע גע ו ו אר דען אזוט, איינע־דרעגטליך בעזיהונגען איך אנס אין.

פריישאר אם צייטען טאג דאס הייזר אזוט עס גערארע אין יאהר גערארען דאס זיך אינע גיעזעלשאפט פאן 80 ביז 90 אינגיעזיאמטפראגען אנדאכטען, אינצטען, בעאמטען אונד קיינ־לישען בי אם ט ע ר ע ג ו אינגעפירען האטטע, אים זיך אין דיא פראקטיגע צו האנשטאיגען, מיינעם איסטרעטען אויס עס דאמאלס גולטענען דיא האנשטאיזונג נכט נור צו פערהינדערן, זאנדערן מיינע דערע דאטטע אויך דיא ווירקונג. דאס זיך דיא גאנצע פערזאמלונג מיט איסנאהמע סטערעניס אונד 8 מיטגליעדערן דעם זעלבסטגעמאכטען רע־פארמאיסיסטעם אונטער דען שטרמישען דיפען אבצוג סטערעני״ ״ווי ברייסכען קיינע זאלטען דע־פארטען״ דיא דעליגאנסמאבער דאס לייסען, דיא רעפארמבעיגונג האטטע אין דיעזעם אינגע־בליקה דען אנשטיך דעם האבעליכען ערהאלטען, אין דער גאנצען הייششארט לאבטע מאן איבער דאס אנדערבאר מיסגעשיק דעם עפראבבעגיגס, אינע נייע בעיזעגונג. אבער דיא לאבעליך ווירד, אוט אין טאהשגבארגעם קונד, אונד אין דער טהאט שאמטען זיך דיא דער בעיזעגונג אנגעהאנגען בעסטערען עלעמענטע דעם רעפארמשווינדעל זיך אנגעשלאסען צו האבען. אדיאלאט דיי אבראהאם קאמבעהלט ״ צייגט מיר בעריישט אינען טאג נאך דאס הייזר אן, דאס ער, אין פאלגע דער אינ־קלאדונג דיא ער אים מיינער דערע געשאפט פאן זייגער שטעללע אלס פארזיכטיגע דעם רעפארמ־אינשטעם צוריקקטרעטע אונד דאס־זולבע טהא־טען באהרד דאריין אויך געללערי, פירערי, זשעני־גערי, בריישנער אונד פריערהיך. סטערעני גיגאנג זיך ערגאנ נכט. ער זאמעלטע געוויסע צייטפעל, האפטע עהרסטגענען, בוכען אונד אנסטעטע גע־זעללען אים זיך, אונד קונדיגטע פיר שמחת תורה אינע גראסע פארלעזונג אים פראכטוואלע דעם עיזאנגלישען גימנאזיום אן, דער גענינגט עס ערגאך, מיך צו ערהעבען אונד דעם פארלעזער, אלס ער אן מיך אין דער אינלייטונג זייגער פארלעזונג דיא אייפפהרדערונג רוכטעטע, מיך אין זייגען גאר־טען בעגעבען (מיט אים אין אינגען דיפפטס אינגולאסען) צוצוריפען: ״איך קאמטע שאן״ אינגען ״אירען שטרעם צו ענטפפסטען, ״ווי זאל־לען סטערעני נכט דאירען דיא דאבאלטשטיי־גיגג עס ״א אין איקאן דורך דען זאאל. אים צו קיינען שנאדראנען אייפטרטען אנלאס צו גע־בען, ״אללטע אך מיך אים דעם זאאלעגנע פער־גען. דא ערגריפפען אבער מיך מעלעדיג אונד טרגען מיך אינטער לייטען צו־ערגיגען אים דעם זאאל אונד דיא פעלהינדערט באפפיג פערזאמט־לונג פערדרעס אינטער אבצוגרייפען איך סטערעני דען פארלעזונגסזאאל.

סטערעני, דער פאן זיינעם פארהאבען איך נאך דיעזעם נייען פאכקא נכט לאסטען ״אללטע, דעלט פאן גן אב זייג פערזאמטלונגען געזוכט, בעטרעפט עד זיך זערבען אים נייג מיט־גרעדער אים גערהיסטען, דאך איך האטטע דענגנ־נוסס פאן יעדעם זיגער שרטטע, אונד ״ענען עד זיך דייטע דיא אינטערעיסיפ מאכט דייטטער פאן פ ו ב ם דעם שטאטאנסטע ל י ט ט מ א ן אדער אנדערער האנגעטטלטער פערזאנלייכ־טען ערשיינדעלטע, זא ״איך דיעזע באלד דאר־איך דורך מיך אבער סטערעני אונד זיין פאר־האבען אייפגעלאדט, אונד צאגען אידרע אינטער־שרייפטען צוריק. טראטטדעם דעזעלבען דעם מי־נייסטעריאם בעריכט אבגעריכט ווארען, צוריעטצט בלייבען נכט מעדר אלס 36 מיטגליעדער איך דען שטאטטען אינטערעסירטען.

אין אינגער אידעגען דיא איך בייא זייגער עגטעגען דעם קולטוסמיניסטער נאהם, אינפאר־מיטטע איך איך אבער דען סטערעניסטען אויך אין אבער דען דעלעגאנטען ווערדע. דער מיניסטער שיל־טע דיא שטאטטען דען אונד דער, נעטטאטטעטע אבער דען סטערעניסטען פארלייגן אינען נאט־טעפיינגסט אבגעראטטען. סטערעני גרייפ אייפרי־גע, דיא פארבערטיטיגען צו אינעם וואגרעדליכען ראט דטנד־נאטטעטרעגנס אין דער ערדיט וואגען נעמאכט, דא גלאנג עס מיר אבער אין אינגער צו־זאמטענגיפפ, דיא מיט דען דיפטטאנגערן דער רעפארמגעמיינדע האטטע, דיעזע צו בעיזעגען אינען נאטטעטרעגנס אינגלאנגע נכט אבגעראטטען, בין דאס סטעמנאר זיין גטאטטען נכט אבגעגעבען האבען ווייד. (סטערעני ״איסטע זיינען גלייכגען דיא אבגעציעונג בייזבייגנגען, דאסס דאס סטעמנאר גע־נעגען דיא שטאטטען קיינע אינזעגונג עריהעבען ווירד) דער נאטטעטרעגנס ״ווירד דאנן אויך טראטטאבלך נ י כ ט אבגעראטטען. אונד דער דאדטע מיינע ווייטזאמטייט איך, איך וואר אבער־צייגט, דאס דער פראפעסאר־עקונאר־פער דעם סע־מינאר דעם סטערעניסטען דען לעטטען טארגס־ שטאם גגבען ווייד אונד דענגאר בעריהרט עס מך, וויא אינע פרייזיגע אבערראשונג, דאסס דאס סע־מינאר ווירקלך אין פ ע ר נ י כ ט ש ע ן ד ע ס אי־־ טהייל אבער דיא סטערעני־שטאטטען אבגע־נעגען האט.

דער בעשלוסס דעם פראפעסאר־עקונאר־פערס אזוט א י י ש ט מ מ י נ נעפאסט ווארען, דאס

אנטאכטען אומפאסטס 3 פאלא־וויטען אונד ווייזט אין שלאגענדער ווייזע נאך, דאס דיא שטאטטען דען ה י י פ ט נ ר ו נ ד ו א ט צ ע ן דער י י ד י־ ש ע ן ר ע ל י ג י אן ש נ ו ר ש ט ר א ק ס צו־ י י ר ע ר ל י ס פ ע ן אונד דאס דיעזע קיינע דעפארם, זאנדערן איינע צ ע ר ש ט ו ר ו נ ג דער יידישען רעליגיאן בעריישען.

איסער דען, אין דער יינגסטען ניממער פאן אונס גענאנגטען פראפעסאר־ען דער אבערן אב־טהיילונג דעם סעמינארס נאהמען אן דען בעראא־טונגען אויך דיא פראפעסאר־ען, דער אינטערען אבטהיילונג שטאדט: נאמענטלך דר. יאיעף ב א־נ א צ י, (דער יידטהולבסבעראאנטע אנגאריש־ שריפטטעללער אונד קאדרעשפאנדירענדעם מיט־גליעדדער אינגארישען אראדעמיע דער ווייסענ־שאפטען), דר. הינריך בראך (יאהן דעם סעמינאר־דירעקטארס, פערנער דיא פראפעסאר־ען סאלא־מאן ש י ל ל אונד ל ב י י ן, אן דען בעראטונ־גען האבען אלזא אללע 9 פראפעסאר־ען דעם סע־מינארס טהייל־גענאממען.

מיט דיעזעם גוטאכטען, דאס דער קולטוסמי־נייסטער זעלבסט אבגעראנגט האט, איזט דאס פעזטשריפט דעם סטערעניסמוס א י ן פ ר א ל־ ר ע מ א ל אין עגדע געמאכט. דיא סטערעני־שען שטאטטען — זאגטע מיר געסטערן אין דער־ פאר־אנגעדעם מטגליעד דעם פראפעסאר־עקונאר־ פערס — ראנגטען עבען נור פאן אינעם סטערעני־ גטעגייסטען יידען, אונד דער האטטע דעבט.

מ. ס א ב א ד ט ש י.

אונזער האנדעלספערטראג מיט רומאניען.

דער אינגארישע דייטסטאג, דער גענען עגדע דיעזעם מאנאטס אין בודאפעסט צוזאמענטרעטטע, וויירד אבער דיא עגיגיעונג דעם האנדעלספער־ טראגס מיט רומאניען צו בעראטהען האבען. גון האט אבער רומאניען אין דען דעטטגטען יאהרען אין דיא דאמאלס בעגעהרטען אן דען טאג גגלעגט, דיא אינטערעסען אינגאלגס אין זא פיל־ דען פאללען פערלעטצט, אונד דען אינגאבטטען גגוגטען דער מעגשליכקייט זא אפט דאהין גע־שפראבען, דאס אים אינגארישען האנדעלסטעם־ טעריאם דיא פראגע אינפעגטיבס אזוט, אב אונ־ גארן דיעזען האנדעלספערטראג אבערהייפט וויי־ דער ערגיעען זאלל. אונד אב עס נכט בעססער יאהרן, דיא הערען יאהאבען דארט דריבען עגד־ ליך אינמאל פרהלען צו לאסען. דאס מאן זיך נכט אינגעשטראפט אייגער נאבבאר־נאצאן גע־גגאבער בוביש אונד גאסטגינגגעגגראפט בע־ ניממט.

נאך לאנגערען בעראטהונגען אים האנדעלס־ מיניסטעריאם דיטטעטע שטאאטסטעקרעטאר אלע־ קסאנדער מ א ט ל ע ר א י ״ ״ ״ אינע אינ־ פארדערונג אן דיא בודאפעסטער האנדעלס־ אונד גגעגערבעראמטער, דיעזע מאגע דעם מיניסטעריאם אינען אנטראג אינטערבייטען, אויף דעסטען גרונד־ לאגען האנדעלסמיניסטער גראף פיל ם ע ש ש ע־ ג י דעם אבגעאדרגעטעזיזע דען עגטוואורט אי־ נעם נייען האנדעלספערטראגעם מיט רומאניע אינטערבייטט.

אין דער האנדעלס־ אונד גגעערבעקאמטער קאם עס אבער דיא צישריפט דעם מיניסטעריאמס צו אי־ פרינגען דיסקוסס־אגגן. דיא אינגאן וואללטע דען פערטראג מיט רומאניען נכט עגגיעדם וויס־

איין ווינע הולדינגרע אנשפראכע מיט פאלגנד־דען ערקלעכונגען וואסען: „איך בין פאן דער איס־ריסבקייט דער הויך איסערדיקקייטען געווענדעטן מינער יידישען אינטערטהאנען אבערציינג, איך האבע דיעולבען מיט פערזיכען עגטגעגענגעלאס־מען, אונד אזהנען מיינען הארן דאקטאר, אונד פער־זיכערע זיא איך פערזיכע מיינע עס שטעם אונד מיינד מיינער פירזאגע.

(פ ע ר ט אַ ט.) דיא יידישע קולטוסגעמיינדע אין פעטערסבורג (רוסישע הויפט־אונד רעזידענצשטאדט) האט איך דאס גראב דעם פאר איינגען מאנאטען פערשטארבענען עדלען אונד מעגענפרינדלכען פרסטען פיל דעמ״ראנ״ן דאנאטא יעגען דינער אינפערגאנגלכען פערדיענס שע דיא ער זיך אים דיא רוסישע יעזעהיט ער־וואבען האט, איינען זילבערנען לאבערקראנען גיעדענקעלעגען. (אבער דאס יעזענפרינדליכע הרן דעם אים בעפטען מאנגעפאלטער פלאטצלך פערשטארבענען פרסטען האבען איך זיכער איפפרליך בעריכטעט.)

יידישע מיללאָנאַרע אין בודאַפּעסט.

אין דער אינגאריש־ן הויפטשטאדט גיבט עס — נאך דער בערעכנונג איינעם הייגען טאגבלאט־טעם — צ ו י י ה ו נ ד ע ר ט פערזאנען, דיא יעגענסטענס איינע יידיש מיללאָן אים בעזיטצע האבען, פאן דיעזען געהאלען אינגעפאהר 80 דער יידישען באפעלקערונג אן, וואהרענד 120 דער הייגען מיללאָנאַרע בריסטען זיך.

אינטער דען בריסטלכען מיללאָנאַרען איזט ד א נ ע מ א כ ע ר דער ריכטסע דערזעלבע איזט פאר 25 יאהרען אלס אינפאכער מיללער אים דער שיין הערזטער געקאמען האט צוגרוסס דורך פליס אונד שפארזאמקייט אונד דאנן דורך גלוקלי־כע שפעקולאציאנען דען גרונד צו יינעם הייגען פערמאגען געלעגען, דאס פר דאנן איך איינע זאלכע האט געבראכט האט. דאס ער הייטע טהאטזאכליך אלס דער ריכטסע מאנן בודאפעסט צו בעטראכטען איזט.

אינטער דען יידישען מיללאָנאַרען איזט בע־זאנדערס דער אישטאנד בעמערקענסווערט. דאס אין פאמיליען וא עס א י נ ע ן מיללאָנאַר גיבט, דע־רען באלד מעהרערע עשטעהען, וא צום בייספיעל גיבט עס אינטער דענזעלבען 2 שאפבערגער, 3 בריללי, 3 פישר, 4 קרייס, 2 קאנגער, 4 טאפלער, 2 מאכליס, 2 וואלפנער, 2 בישטיין עטצ. דיא מיים־טען אינטערע מיללאָנאַרע האבען זיך איהרע מיל־לאָנען דורך האנדעל אונד לאנדווירטשאפט ער־וואבען אונד דא שפעלט דער געשיידעראנדער דיא ערסטע רא״לע. לאיז הורש, מ. ל. הערצאג, אינגאטין בייטמאנשען, שטערן דע אייגא, בייטמער, הערין, דייטש פייטשאלער, ערדעלפעלד, באש, פיעדערך שטערן, מאריטין פלעש, שטראסער אונד לאנג, רוסא, נימאנן נעלאנגטען איזט דיעזעס יינע צייט מיללאָן; דורך אנדערע האנדערסצייטיגע נעלאנגטען צו דעמעלבען צייטע: אפלאנד, נאדל־בערגער, רוסט אונד מיללער, דיאמעיר, יואדמאנן, אינגאטין שטערן, הייניק פרייזר, באר־ראנ; דורך אנדערסטרעללע אינטערגעהמונגען, בייאינטערגעהמונגען אונד דערגלייכען יואדדען מיללאָנאַרע: דעמינד נאדל, ושאק האאנ, גערזאן שפיטצער, קארל לינצער, אקאם פאלאהר, בערג־, האדר דייטש, נאבריעל אונד יאזעף דייטש, יואד־רענד פיר בערנהארד לואר, קארשא, שיואב, שוארץ דע אקאנ עטצ. דיא לאנדווירטשאפט דענזעלבען נאלדענען באדען האטטע. איך דער אנדרעששטראססע זינד אינטערע מיללאָנאַרע נאמלייך פערטרעטען. דא נאטירליך דיא שאנ־סטען הייגער דערזעלבען דורך וא בעהופס קאפ־טאלאנלאנג ערבייט יואדדען. אם אפפענטליכען לעבען בעטייליגען זיך ניכ א י נ ע ן דענן דיא איינשפרה. דען איינמאל אין יייגער מאנן טהאט, דאס יייגר פעלד נעלד בעזיטצע, אללע האנ־דע פאלל צו טהון האט, אים דאסזעלבע צו ער־הארטען, שיינט ערדר יואדר צו זיין אונד דיא בליבט דאנן פריילוך קייגע צייט מעהר פיר אנדערעס.

אלס נאנן בעזאנדערס אייפאלענד דאנן דער אישטאנד בעטראכטעט ווערדען דאס מיין איינציגער איס דיעזער הייהע אינערע לאקאלען קראנזטיך זיין פערמאגען, אדער אייך נור דען גיינד־שטאקק צו דעמזעלבען איינעם גרינקפאלדע פער־האנדט, אונדערן דאס וא אללע זיך דיא ערסטען פאאדמאל הונדערטטייגער גולדען פראבייטע אונד ערשפארט האבען, נאך איינע אנדערע מעלק־ווירדיגקייט איזט עס. יואדים אינערע מיללאָנאַרע אומעער מיט אינער וא אינגלוקקלכען מיינע הער־אומגעדען, אלס אב וא פיר איהרע פאמיליע גיבט דאס בראד פיר דען נאכסטען טאג האטטען: פיעל־לייכט איזט דיעזע מיטבעזיטצונג געמיטהסטיגע אך אין אינגלאסלכעס אטטריבוס דעם ריי־טהומס. יינען דער שרייבער דיעזער ציילען אינמאל מיללאָנאַר יוידד, יוידד ער אישטוסס דאריבער ערשטיילען קאנגען.

נייעסטעס.

אין הערצעגרייסענדעם אינגליקק האט זיך געגסטערן נאכסט יינטשטעס (פעסטער קאמטאג) ערגייגנגט. נאך דעם מארגענגאטטעסדיענסטע (סליחות) בעגאבען זיך אין דעזיגער וואהלהאבענ־דער יידע נאמענס בעטשקע אין בענלייטונג צייייער פעסטער יידען נאמענס י י י י נ ע ר אונד פ פ פ ע ר (דער עסטערע האט הער אן דען פיר־טאגען אלס פארבעטער (בעל שחרית) פונ־גרטט) צוי דאלטשטאציאן כערטעקאלא (אין יואב־טערהיין) אים פאן דא מיט דעם נאכסטען גענטשטען צוי נאר פעטס צו פאהרען. דא דייא יואלטען גערארע איבער דיא שיינען לייפען אדם איין שנעלל־צוי הערגאנבריטטע אונד אללע 3 צ ע ר מ א ל מ־ט ע. דער ראפער דעם יייגער יואדדע דערמאסען צערריסען, דאס דעסען טהייל גנאמעלט ווערדען מוסטען. דער פאפ פפפעסערס יואדדע נאנן פאס דומפפ געטרענגט. בעטשקע יואדדען בייזע פיסט אבגעשנטטען, אונד דער אינגלייכליכע לעכטע נאך 2 שטונדען. דיא פאמיליען דער פעס־טער אפפער יואדדען נאפארט פאן דעם אינגלוקקע פערשטאנדיגט. דיא לייכען ווערדען הייטע בעער־דיגט. יואהרליך אין שרעקליכע נעגנה תרמ״ד.

נעשעפטסבעריכט.

נעטרייד־נעשעפט, ווייצען יואר פארגעסטערן פיעל צו מארקטע נעבראכט דער פערקעהר יואר נ ו ט, 24000 מטרצ וואיזדען פערקויפט.

ז ו י י ע ץ, (נייא) מהיים: 100 מעטצער, 80, קילא 7.75 נולד. — 100 מעטצעטע 79,7 קילא 7.75 נולד. — 500 מעטצער־צעגנטנער 79. קילא, 7.75 נולדען. — — 400 מעטצער־צעגנטנער 79. קילאגאס 7.65 נול. — ווייטצנגוויצע 200 מעטצרע, 78. קילא 7,50 נולד. — פעסטער־באדען 100 מעטצרע. 81. קילא 7.60 נולדען. — 100 מעטצר, 70, ק) 7.60 נול. 300 מטרצ, 80 קילא 7,70 נול. ב א נ א ט ע ר 400 מעטרצ, 78, קילא 7.35 נולדען. — נאדאזנגוויטצער 100 מעטרצטר 79 קילא 7.50 נולד. — (אללעס פער 3 מאגאטצ.)

באר 5,80 — 6,05 נולד.

האפער, (נייא) 5,80—6.25 נולד.

קוקורוץ 5,90 נול. פער מאגאטצ.

מעהל־פריוץ (פער 100 קילאגראם אמטטס יאר, פריייא אב פעסטס:) נומ׳ 0: 16 נולד. 60 קר. נומ. 1: 16 נולד. — קר. נומ. 2: 15 נולד. 40 קר. נומ. 3: 14 נולד 50 קר. נומ. 4: 13 נולד. 50 קר. נומ. 5: 12 נולד. 40 קר׳ נומ. 6: 11 נולד. 50 קר. נומ. 7: 10 נולד. 60 קר. נומ. 8: 10 נולד. 20 קר. נומ. 8½: 8 נולד. 40 קר. נומ. 9½: 6 נולד. — קר. פיינע קליען 3.50 נולד. גראבע קליען 3 נולד. 50 קרייצער.

מיהלענפריטצע, ערסטע אינגאריש נייא 10—15 נול׳ לינגען 10—18 נול. פיאלען נאפפע ווייסע נייא 9,25 נול. — צווייטע־באנען 10,75—11 נול. ראהע מיהלע 5,50 נולד. מיהלע בריין 10,25—11,25 נול. באדן נייטיר 24 נול. בלייער 26 —28 נול. — קומטמעל 28 נול. — מאהראמען 7,25—8 נול. האנזאמען 01,50 נול. (אללעס פער 100 קילא.)

שפיריטוס, נייע מעטאלדע אים קלייגען 27.50 נול. אים גראפען —27. נול. אלטע מעטאלדע 29.25—29.50 נול. אללעס פער 10000 ליטער־פרעצענט.

ערדעפפעל —,2—2,20 נולד פער מעטצרע.

צוויבעלען, באפנישע וואיזאדע פער אקאטצע־נאיזעטצער 14,62—19,20 נולד. סערבישע 11,21 נול.

צייבעלען מוס (לעקויאר) פער מעטצטער אקאט־בער טראיאנישע 15.50 נול. באנאטער 14,75—15 נולדען. האנגע נעלייטערטע 26—28 נול. וואכסקאנז —נול. וואכס 135—136 נולדען.

צוקער, ראפפינאדע 38.75—40 נול. מעליטע 38,—38,50 נולד. פיינע־צוקער 36,50—37,50 נולד.

קרעזוראמען, אינגאריש 42—46 נולד.

קאפפעדיל, אינטערנאציאנעלע —.11 נולד.

ווייגשטיין, 60—83 נולד. יע נאך קוואליטאט

אפפעלסא. פריסא 50—52. שאפען 46—48 נול.

נוסס 14—15 נולדען.

אנישלטס, (הלב) 40 — 41. נולד

רוזאל, צו —.31 נולד. פער מטרצ.

דעפפ־מוכען, 5،50 נולד.

פעטראלעאם —.24,25 נולד.

לעדער, נעפאקטעס פפנדלעדער אפן 26—32 ק׳ — — נולד. — אינגאל פרעטטעטע מעדצען אפן 10—15 קילא, 165—168 נולד. צווייטאר פרעטטעטע מעדצען 16—18 קילא 164—167 נולד. אינד דרייטאר פרעטטעטע מעדצען 19—22 קילא 168—170 נולד. — אבעד־לעדער: קוה־הייטע נעגערבעט 5 — 6 קילא 225—245 נולד. נעגאענטע 6 — 7 קילא 210—230 נולד.

קאלב־פעללען, נעגערבעט 6—9 קילא 350—380 נולד. בריינע 10—12 קילא 455—475 נולד.

הייטע, פער — קילא פאקקענע אינגאריש אכסען־הייטע — קילא צו 108—111 נולד. — דעפפע קוה־הייטע — קילא 104—106 נולדען. — יאפהייטע 10½, 11½ נול. פיפפלינגע 112—115 נול. (אללעס פער מאאר.) פאלכפעללע אונד קאפפע — נולד. —

שאפ־וואללע, אין מארגער יאכע יואר דאס נע־שאפפ שווארץ, עס וואיזדען 400 מטרצ. יוואזדען פערקויפט. אי. צ. פאמיליקעפנעגנאיאשענע צו 90—130 נול. פערלעי־פרייע מיפפעלוואללע 60 — 70 נולד. שווייסוואללע צו 28 נול. (אללעס פער 56 קילא.)

פ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט פ י ע ה - מ א ר ק ט

בייא דעם אם 3-טען ד. מ. דער אין פעסט אכנתאלטע־נען וואכענמארקטע וואיזדען 3515 שווין נאכט. אונד 5500 קלוינ־פעה צו מארקטע נעגראכט. הערזאן וואיזדען פער־קויפט: 47 שווין ש ט י ע ר ע, פער שווין אפן 85 בי 145 נולדען — 1928 אכסען דאס מאאר אפן 220—400 נול׳ 1200 קוהע, דאס מאאר אפן 120—210 נול׳ 100 פעלב־קוהע דאס שווין אפן 70—170 נול׳ 234 שווין ביפפעל, דאס מאאר אפן 110—190 נול. 500 שווין קעלבער דאס שווין אפן 25—40 נול. 5000 שווין שאפע דאס מאאר אפן 7—13. נול. פרייזע פער 100 קילא: אכסען־פלייש 50—54 נולדען. קוה־פלייש —.44—47 נולד. קאלב־פלייש 60—64 נולד. אונד ביפפעל־פלייש 40—44 נולד.

י י י ע נ ע ר פ ר י י ז ע.

ווייצען, טהיס: 77—82 קילא 8.18—8.35 נולדען באנאטער 76—81 קילא 7,65—8.10 נול. טראנזיטישע 76—78 קילא 7.35—7,65 נול. (אללעס פער מעטצרצנטנער.)

קארן (נייא), אינגאריש 60—72 קילא 6,45—6.75 נול. פער מעטצר.

גערסטע טראנזיטישע 60—64 קילא 6 75 — 8.50 נולדען.

האפער אינגאריש 6 60 — 6.70 נולדען פער מעטצר־צענטנער.

קוקורוץ (אלט) 6,35 — 6.50 נולדען. —

ווייצענמעהל, נו׳ 0: 16.50—17.50 נולד. נו׳ 1: —.16—17. נולד. נו׳ 2: —.15—15.50 נולד. נו׳ 3: —.13 —.14 נולד. (אללעס פער 100 קילא.) —

קאנזעמעהל, נו׳ 1: 13.25 — 14.25 נולד. נו׳ 2: —.11—11.50 נולד. (פער 100 קילא.)

רוזאל 30—30,50 נולדען פער 100 קילא.

שפיריטוס 27,25 — 27,50 נולדען פער 10000 ליטער־פרעצענט.

לאטטאריעזיעהונג אם 9-טען מעפטעמבער 1885.

בריין	89	47	28	26	59
אם 12. מעפטעמבער.					
בודאפעסט	72	65	25	46	14
לינץ	60	14	85	65	40
טריעסט	77	71	37	29	84

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאר: מאקס סאבאלטשי.

ווכטיג פיר רעגאריונג־פאכטער.

רום, שליוויטשין, טרעבער, לעקארע אונד עפסע עריינע מאן אונד אפפאראט בולגינסע מיט דען עפסענ־צען אונד אטהמיטשען אלען אפן

ארנאלד וואטטעריך

בודאפעסט, אבאנק־נאסע, נעגענאיבער דעם אויר, עפפעל, אפפעריע פערגער, הייזענבלאוז, ווייבאקעס, נרי־ענין, עגשטרינגספפליטער, מיטטער נעגען אללע ווייבקראנקהייטען עגס. פרעגר: הומבעראפפ אונד צטראנגנאפפ פיר נאזע־פיללונג. דאנן: טיגטע, נלאנצפיכטע, וואשבלייאבכע, מאבאדוירע אונד מאבאללאלל. פייטקראנאט אונד מאנזיולא־צאנפפנגער אין אללען שפיראנען נאשיס. 20—11

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, 1885. Druck von Sam. Márkus. Andrássystrasse Nr. 12.

אין נאדי־באניא אין טעלעגראם דעם אינהאלטעס „זיגמונד ווייס ווארדע היערהער אלס לייכע געבראכט, קאממען זיא זאפארט צו איבערנאהמע דער שריפטעי.״ באלד לאנגטע אייך פאן דער „חברה קדישא״ אין נאדי־באניא דיא טעלעגראפישע מיטטהיילונג אן, דאסס ווייס אויף דער פאהרט נאך נאדי־באניא איינעם רויבמארדע צום אפפער געפאללען זייא. דער שוואגער דעם ערמארדעטען לעאפאלד פינקאס אונד זיין קוזן דר. יאנאס פוהרען זאגלייך מיט איינעם עקסטראצוג נאך נאדי־באניא. דער ערמארדעטע זאלל איבריגעס קיינע גראססערע געלדסוממע בייא זיך געהאבט האבען, דא ער בלאס 500 פל׳ צור בעאנגאבונג דער וואללע מיט זיך פיהרטע. דער פאלל מוס איטזא שמערצליכערעס בעדויערן הערפאררופען, אלס דער דורך רוכלאזע מארדהאנד געפאללענע איין נאך יונגער מאנן פאן 30 יאהרען, פערעהעליכט מיט דער טאכטער דעם פאשטעהערס דער פרעססבורגער ארטהאדאקסען־געמיינדע, דעם הערדן יאזעף וואלף, פאטער פאן דרייא אונמינדיגען קינדערן וואר, זיך אין דער היזיגען געשעפטסוועלט אללגעמיינער אכטונג ערפרייטע, אונד זיך דורך פראמיגקייט אונד גראסע וואהלטהאטיגקייט אויסצייכנעטע. — נאך איינער עבען אנגעלאנגטען מיטטהיילונג זאלל קיין מארד, זאנדערן איין אונגליקקליכער צופאלל דען טאד הערבייגעפיהרט האבען.

* („נעק פאססומוס, נעק וואלומוס״) „וויר קאננען ניכט, אונד וויר וואללען ניכט!״ מיט דיעזען ווארטען שליעסט דער פערעהרטע פיהרער אונד דיא צירדע דער אייסערסטלינקען פארטייא הערר דאניעל איראני זיינע געגען דיא פערשמעלצונג זיינער פארטייא מיט דער געמאסיגטען אפפאזיציאן (אפאני־פארטייא) געריכטעטע ערקלארונג. מעהרערע אבגעארדנעטע דער אייסערסטלינקען נאך מעהר אבער דיא פארטייא דער געמאסיגטען אפפאזיציאן מאכטען נאמליך אין דער לעטצטען צייט פערזוכע זיך צו פוזיאנירען (פעראייניגען); דיא בעשטיממטע ערקלארונג איראניס געגען דיעזע בעשטרעבונגען האבען נונמעהר דען אויסבטען איינער פעראייניגונג — פיר דיעסמאל וועניגסטענס — אין ראשעס ענדע בערייטעט.

* (שפאנישער פאטריאטיסמוס.) גראף מעררי אי קאלאן, איניעניר־טאטספראפעססאר אונד דייטשער קאנזול אין סעווילא האט דאס פאלגענדע פלאקאט אייסשטעלקען לאססען: „האך שפאניען! היימע האבע איך מיין אמט אלס דייטשער קאנזול ניעדערגעלעגט אים גאנצען שפאניער זיין צו קאננען.״ גראף קאלאן איזט איין ברודער דעם שפאנישען באטשאפטערס אין בערלין. — דיא אייפערזוכט אין שפאניען איזט איבריגענס איינע ווייט גראססערע אלס דיעס דיא אמטליכען ארגאנע איינגעשטעהען, אונד אבגעזעהען איזט דער צוויסט מיט דייטשלאנד נאך בייא ווייטעם ניכט.

* (שטאקקער פערלאססען.) דאס לייבזשורנאל דעם פירסטען ביסמארק דיא „נארדדייטשע אללג. צייטונג״ האט אין איהרער פארגעסטריגען נוממער שטאקקער פארמליך דען לייפפאסס געגעבען, אינדעם זיא ערקלארטע, דאס דיא צילע דער אנטיסעמיטען אויף פרידליכעם וועגע דער רעפארם ניכט ערריינבאר זינד, אונד דאס דיא בירגערליכען רעכטע דער שטאאטסאנגעהעריגען דורך דען אונטערשיעד דער רעליגיאן ניכט אלטערירט (געשמעלערט) ווערדען דירפען.

* (דיא לאגע דער יודען אין קורדיסטאן.) אין ווארשויא בעפינדעט זיך צור צייט איין עהרווירדיגער גרייזער גלויבענסגענאססע אויס אשנו אין קליין־פערזיען, דער איין פאן דען ראבבינען אין קורדיסטאן (איינע אזיאטישע פראווינץ, דיא אונטער דער הערשאפט דעם פערזישען שאה שטעהט) אונטערצייכנעטעס שרייבען מיט זיך פיהרט. אין יענעם שרייבען ווירד איבער דיא אייסערסט טרויעריגע לאגע ביטטער געקלאגט, אין דער זיך דיא קורדיסטאנישען יודען בעפינדען. פאר איינער צייט איזט אין קורדיסטאן איינע רעוואלוציאן געגען דען שאה פאן פערזיען אויסגעבראכען, וועלכע איינע פאנאטישע רעליגיאנסהעטצע צור אורזאכע האטטע, דער זעלבסטפערשטאנדליך דיא דארטיגען יודען צוערסט צום אפפער פיעלען. צוויי הויפטזאכליך פאן יודען בעוואהנטע שטאדטע מינדאו אונד אשנו וואורדען ניעדערגעבראנט אונד פאללינג צערשטארט. אונד אן דען יודישען איינוואהנערן בלוטיגע גרייעלטהאטען פערייבט: פיעלע יודען וואורדען ניעדערגעמעטצעלט. נאך יעטצט איזט דיא לאגע דער יודען, דיא פערשאנט געבליעבען, איינע אייסערסט טרויעריגע. זא ווירד געגען אללע דיעזעניגען, דיא דען פערזערן דיא שולדען ניכט בעצאהלען קאננען, דיא פאלטער אנגעווענדעט, זא דאס איינצעלנע אין איהרער פערצווייפלונג זעלבסט איהרע קינדער פערקויפען, אום דיא בלוטיגען פייניגער לאז צו ווערדען. מאנכע ערלעגען דעם דרוקקע אונד פערלאססען דיא רעליגיאן איהרער פאטער, אום איהר לאאז צו פערבעססערן. בעים שאה קלאגע צו פיהרען איזט שאן דעסהאלב אונמאגליך, וויל אין קליין־פערזיען קיינע רייכע יודען וואהנען, וועלכע דיא איבליכען קאסטען דיא צור ערלאנגונג איינער אודיענץ בייא איינעם אריענטאלישען זעלבסטהערשער דורכאויס נאטהווענדיג זינד, בעשטרייטען קאננטען: אויך לעבען דיא דארטיגען יודען צערשטרייט אונד וואגען ניכט, עטוואס געמיינזאמעס צו אונטערנעהמען. אים אללגעמיינען גילט דער יודע ביים פאבעל פיר פאגעלפרייא אונד ער ווירד מיט גרענצענלאזער פעראכטונג בעהאנדעלט. בעריהרט אין יודע צ. ב. איינען איינעם פערזער געהאריגען געגענשטאנד, זא ווייגערט זיך לעטצטערער זיין אייגענטהום פערנער צו בענוטצען, דא דיעזעס דורך דיא בעריהרונג איינעם יודען פעראונרייניגט וואָרדען זייא. דער יודע מוס דען דאפפעלטען ווערטה בעצאהלען אונד ווירד נאך דאצו אויפ׳ס גרויזאמסטע מיסהאנדעלט. דער ראבבינער נאאח בען עליא אין אשנו פינט דער מיטטהיילונג איבער דיעזע פארקאממניססע הינצו, דאס דיא קוואלערייען, דענען דיא יודען איבערהויפט אין קליין־פערזיען אויסגעזעטצט זינד, אונאויסשפרעכליך זייען. („יודישע פרעססע.״)

* (דרייא אויף איינמאל.) אין דער פארגעסטריגען זיטצונג דעם הויפטשטאדטישען ביראטהעס ווארדע הערדן הייניך פאן שאססבערגער דיא קאנצעססיאן צו ערבויאונג דרייער הייזער (2 דריישטאקקהאהע אונד 1 פיערשטאקקהאהעס) אויף דער אים בייא בערגפפענען רינגשטראססע ערטהיילט. דער גוטע הערר שאססבערגער נעננט בין הייטע אים גאנצען בלאס 4 דער שאנסטען פאלאסטע דער הויפטשטאדט זיין אייגען.

* (איינע גליקליכע אידעע.) שאן זא מאנכער האט זיין גליקק איינעם ווארטע, איינעם איינפאללע, דער פלאטצליכען איינגעבונג איינעם אייגענבליקקעס פערדאנקט. היעראן ווערדען וויר אויך דורך דיא פאלגענדע הובשע עפיזאדע ערינגערט: אלס קאיזערין אויגוסטע פאן דייטשלאנד נאך פרינצעססין פאן פרייסען וואר, אונד אויף איינער דורכרייזע דעססויא בעריהרטע, פערשפירטע זיא אויף דער פאהרט אייניגען פראסט אונד פערלאנגטע אויף דער שטאציאן דעססויא נאך איינער ווארמפלאשע. (איינע מיט ווארמען וואססער געפיללטע פלאשע דיא צור ערוואַרמונג דער פיסע בענוטצט ווירד.) דער אדיטאנט אילט מיט איינעם דיענער אונד דער ווארמפלאשע אין דען ווארטעזאאל אונד ביטטעט ביים ווירטה אים הייסעם וואססער. דער לעטצטערע, דער זאעבען זיין לעטצטעס הייסעם וואססער צום קאפפעקאָכען פערוואנדט האט, לויפט אין דער גראסטען פערלעגענהייט אומהער אונד ערקלארטע שלעסליך: „בעדויערע זעהר, האבע קיינען טראפפען מעהר.״ — „וואס!?״ ריפט איין קליינער הערר, „זיא האבען קיינען טראפפען הייסעם

דער האנדעל אום דיא נאמען.

(הומאריסטישע ערצאהלונג.)

(1.טע פארטזעטצונג.)

II.

אין דער יודענגאססע דער גאליצישען קרייזשטאדט ב. וואר איין טרויערטאג אונד איין אונגעהערער טומולט. אלס דער ערלאסס דעם קאיזער יאזעף II. בעקאננט ווארדע, דורך דען דיא יודען געצוואונגען ווארדען, פארטאן איהרע פאמיליעננאמען צו פיהרען. וויא בייא איינער פייערסגעפאהר וואַרען אללע דיא שליכטען, נושען אנגסטליכען מענשען, וועלכע אין דען ענגען, האלצערנען הייזערן איבער אונד נעבענאיינאנדער וואהנטען — ניכט זעלטען צוויא אונד דרייא פאמיליען אין איינעם צימטער, דורך האלצערנע פערשלאגע אדער נור דורך קריידענשטריכע אויף דעם פוסבאדען פאן איינאנדער געטרעננט — צוזאממענגעלויפען, אונד שטאנדען נון אין דיכטען הייפען, אינדעם זיא לויט שריען אונד נאך איהרער געוואהנהייט העפטיג געסטיקולירטען.

עס וואר יא קיינע קלייניגקייט זאלכע פערלוסטע צו ערלײדען, וויא זיא מאנכעם בעפארשטאנדען! אדער מוסטע עס רעב אברהם ניסל וואלפעלעס ניכט שמערצען, ווענן ער פאן נון אן נור אברהם ברוין הייסען זאללטע? אדער ווען איינער פיר דאס קורצע ניכטס־זאגענדע הירש פאסק דען פאללטאנענדען טיטעל משה מענדעל מאלקע צארטעלעס — זיינען גאנצען שטאממבוים היגגעבען מוסטע? דארום דיעזעס זייפצען אונד וועהקלאגען, אלס אב יעדעם דער טויזענדע פאן דען דורך דאס קאיזערליכע פאטענט בעטראפפענען איין שיפף אונטערגעגאנגען וואר.

דאך אונטערוואַרף מאן זיך — וויא עס בייא אונס יודען איממער דער פאלל איזט — דעם געזעטצע דער רעגיערונג, אונד בעשלאסס דעם ווילען דעם מאנארכען נאכצוקאממען. דא ערוואכטע דער טריעב נאך עהרע אונד אייטעלקייט זעלבסט אונטער דעם פארנעהמסטען קאפטאן, אונד מאן פינג אן צו שפעקולירען יעדער וואלטע נאך איינעם נאמען, דער עטוואס שאנעס בעצייכנעטע אונד דעם אהרע שמייכעלטע. דער שוויס ראנג פאן דען שטיינען, דיא מיט שמייכעלס, שטיינבינדע, זיידענע שישלען בעדעקקט וואַרען, פאן לייטער גיבען נאך איינעם נאמען. דער הענדלער וויא, ניכט נור געטראגען צו ווערדען, זאנדערן אויך אן קינדער אונד קינדעסקינדער פערערבט צו ווערדען. דענן וועלכער יודע זעהנט ניכט דאנאך, זיינען קינדערן עטוואס גוטעס אונד שאנעס צו הינטערלאססען? ווענן נאר ניכטס אנדערעס — וועניגסטענס איינען שאנען נאמען. — —

וואהרענד נון דיא יודען אין דער „גאססע״ זיך דיא קאפפע צערבראכען, אום — וויא מיט איינעם נייען פייערטאגסגעוואנדע — דורך דען נייען נאמען זיך מיט נייעם גלאנצע צו בעקליידען, זאססען דיא בעאמטען דעם קרייזאמטעס צו ב. אן איהרען שרייבטישען. זיא שניטצטען זיך איהרע קיעלפעדערן אונד לעגטען דיא געדרוקקטען רעגיסטער פאר זיך ניעדער, וועלכע פאן דער רעגיערונג אן אללע קרייזאמטער געזענדעט ווארדען וואַרען, אום דיא נייען נאמען איינצוטראגען, אונד איהנען זא אמטליכע בעווייזקראפט צו פערלייהען. דענן עבען דיעזע בענאנטען דיא איינשרייבונגען, אונד דיא ניהיים דער זאגע האטטע דאס אינטערעססע דער בעאמטען אין זא האהעם גראדע ערעגט, דאסס זיא געגען איהרע געוואהנהייט נאך פאר דען אמטסשטונדען אים אמטע ערשיענען וואַרען.

זיא בעשפראכען עבענפאללס דאס גראסע ערייגניס דאס אללעס אנדערע אין דען הינטערגרונד געדראנגט האטטע. דא הושטע פלאטצליך, טראטץ דער פריהען שטונדע דיא קליינע איססיגע געשטאלט דעם קרייזהויפטמאננעס הערייך. זיא וואר אין איינער מארגענטאלעטטע, דיא אויס איינער מיט פיינען שפיטצען בעזעטצטען יאקקע אונד דיעזא הויבע בעשטאנד, וואהרענד איהר ראקק אין איינער לאנגען שלעפפע אויסליעף, דער בייא דען לעבהאפטען בעוועגונגען דער דיקקען, קליינען פרויא באלד רעכטס באלד לינקס טאנצטע. אויס איהרעם גאנצען וועזען קאננטע מאן דייטליך ענטנעהמען, דאס ניכט איהר נאטורעל, זאנדערן זיא דער איינענטליכע קרייזהויפטמאנן זייא. היינטע שטראהלטע איהר אנטליטץ אונד פינקעלטען איהרע אויגען מיט איינעם בעזאנדערן גלאנצע. עס וואר לייכט צו ערקעננען, דאס זיא זיך ווענן איינעם פלאנעם פרייטע, וויא זיא דערען אנשטאטט איהרעם הערדן געמאהל'ס פאן אמטסוועגען צו ענטווערפען פפלעגטע, אונד דיא אללע דאראויף הינציעלטען, איהרע פריוואטקאססע צו פיללען, ווענן עבבע דארין איינגעטרעטען וואר.

מיט איינעם פערזאהנליכען לאכעלן שוועבטע זיא אויף דען הערדן קרייזהויפטמאנן, איהרען געמאהל, דער פאר איינעם שרייבטישע זיטצענד דיא אויגען ניעדערשלוג, זא אסס ער איהרעם בליקקע בעגעגנעטע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

סען. דא רומאניען ניכט נור זיינע איגענען יודען, זאנדערן אויך יענע דיא אונגארישע אונטערטהאנען זינד, פערפאלגט, יא אין פיעלען פאללען, אהנע יעדע פעראנלאססונג אויסווייזט. אנדערע וויעדער ווארען דער מיינונג, דער פערטראג קאננע ערנייערט ווערדען, אבער נור מיט זאלכען בעדינגונגען, דיא איינע פארטזעטצונג דער ביזהעריגען ווירטהשאפט אונמאגליך מאכען; דיעזע לעטצטערע אנזיכט איזט פאן דער מאיאריטאט דער געגאנגטען קארפערשאפט אויך אקצעפטירט וואָרדען, אונד נון ליעגט דער פאן דער קאממער פערפאסטע אנטראג פאר, דער נאכסטענס דעם האנדעלמיניסטעריאום אונטערברייטעט ווערדען ווירד.

דערזעלבע אומפאסט 5 פאליאבאגען אונד בעשאפטיגט זיך מיט דען פונקטען, וועלכע בייא דעם נאכסטען האנדעלספערטראג אבגעאנדערט ווערדען מיססען. דיא קאממער שטעללט היעבייא דיא אינציקאמפאטיבליטעטען פאן זייטען רומאניענס אונד דען שאדען דער דורך דיעזעלבען אונזערעם לאנדע ענטשטאנדען איזט, אינס געהאריגע ליכט.

אין פאלגענדעם געבען וויר יענען טהייל אויס דעם אנטראגע דער האנדעלסקאממער, דער דיא אונווירדיגע אונד אונמענשליכע בעהאנדלונג דער אין רומאניען וואהנענדען אסטערייכ-אונגארישען אונטערטהאנען יידישער קאנפעססיאן בעטריפפט:

„אבגליך עס אין דעם האנדעלספערטראגע איבנעשפראכען איזט — זא לויטעט איין פאססוס דעם אנטראגעס דער האנדעלסקאממער — דאס דיא אנגעהאריגען דער ביידען שטאאטען אויף דעם געביעטע דעם אנדערן שטאאטעס היזיכטליך דעם האנדעלס, דעם געווערבעס אונד דער ניעדערלאססונג פאללע פרייהייט געניעסען, וואר עס אין רומאניען דען אסטערייכ-אונגארישען אונטערטהאנען יידישער קאנפעססיאן דעננאך ניכט געשטאטטעט, איהרער וועלבען לאנדבעזיטץ צו ערווערבען.“

„דיעזע בעשרענקונג שטעהט אבגעזעהען דאפאן, דאס זיא אונפערייגבאר איזט מיט דען אנפארדערונגען דער גערעכטיגקייט אונד הומאניטאט, זאוויא מיט דעם גייסטע אונזערער צייט — אויך אים ווידערשפרוכע מיט דעם פרינציפע דער גלייכבערעכטיגונג, אינדעם בייא אונס דיא רומאנישען אונטערטהאנען מאזאישער קאנפעססיאן אין דער ערווערבונג פאן גרונדבעזיטץ ניכט בעהינדערט זינד; זיא שטעהט אבער אויך אים ווידערשפרוך מיט דעם ארטיקעל 44 דעם פאן רומאניען אנגענאממענען בערלינער פערטראגעס, לויט וועלכעם „דיא אנגעהאריגען זאממטליכער מאכטע, זייען עס קויפלייטע אדער אנדערע, אין רומאניען אהנע אונטערשיעד דער קאנפעססיאן אויף דער באזיס פאללקאממענער גלייכהייט צו בעהאנדעלן זיין ווערדען.“

„בייא ערנייערונג דעם האנדעלספערטראגעס מיססען וויר דאהער ענטשיעדען פארדערן, דאס דיעזער בעשרענקונג, וועלכע איינען בעטראכטליכען טהייל דער בירגער אונזערעס לאנדעס אין רומאניען אין איינען געגען דיא רעכטסגלייכהייט פערשטאססענדען אויסנאהמסצושטאנד פערזעטצט, איין ענדע געמאכט ווערדע, אונד דען שטאאטסאנגעהאריגען אונזערער מאנארכיע אהנע אונטערשיעד דער רעליגיאן דאס רעכט צור ערווערבונג פאן גרונדבעזיטץ אין רומאניען, אין דעמזעלבען מאסע געזיכערט ווערדע, אין וועלכעם דיא אינטערטהאנען רומאניענס אויף דעם געביעטע אונזערער מאנארכיע דיעזעס רעכט געניעסען.“

„רומאניען קיממערט זיך אויך ניכט אום יענע בעשטיממונג דעם האנדעלספערטראגעס, וואנאך דיא פרייהייט דעם האנדעלס אין קיינער ווייזע בעשרענקט ווערדען דירפע, אונד האט דיא ניעדערלאססונג, יא זאגאר דען פאראיבערגעהענדען אויפענטהאלט אין איינער לאנדגעמיינדע פאן דעם בעליעבען דער געמיינדע-פארשטעהונג אבהאנגיג געמאכט, דיא אויסאיבונג צאהלרייכער האנדעלס- אונד געווערבע-צווייגע אן קיים ערפיללבארע בעדינגונגען געקניפפט, אונד דורך צאהלרייכע אנדערע בעשרענקונגסמאסנאהמען, זא צ. ב. דורך דיא געזעטצע איבער דען הויזירהאנדעל אונד דען אויפענטהאלט אין רומאניען דאהין געווירקט, דיא דען אסטערייכ-אונגארישען שטאאטסאנגעהאריגען אים פרינציפ געוועהרלייסטעטע פרייהייט דעם האנדעלס, דעם געווערבעס אונד דער ניעדערלאססונג אין דער פראקסיס צו פעראייטלען. נאך דיעזען בעדייטליכען ערפאהרונגען איזט עס נאטהווענדיג, בייא דער פעסטסעטצונג דעם נייען האנדעלספערטראגעס בעזאנדערע פארזיכט וואלטען צו לאססען, דאמיט ניכט אן דער האנד אהנליכער פארבעהאלטע דיא רומאנישע רעגיערונג אויך קינפטיג געלעגענהייט האבע, דיא זאנסט ליבעראלען בעשטיממונגען דעם פערטראגעס דיעזעלבען אומגעהען.“

פערשיעדענע נאכריכטען.

* (סינאגאגע געווייהט.) דיא ניכט זעהר גראסע אונד ניכט צו דען רייכען געהארענדע געמיינדע צו גאָרוטשאַלי (עטפלינער קאמיטאט), וועלכע שאן לאנגע דאס בעדירפניס געפיהלט האט, אין גראסערעס גאטטעסהויז צו בויען, האט דורך אפפערוויליגקייט דער געמיינדע-אנגעהאריגען דאס ערזעהנטע ציעל ערריינט. אינדעם דער אים יאהרע 1883 בעגאננענע בויא איינער נייען סינאגאגע נון פראכטיג פאללענדעט דאשטעהט, אונד אם ערב ר"ה ש"ש איינגעווייהט וואָרדען איזט. נאכדעם אים אלטען בית הכנסת סליחות געזאגט ווארען, בעשטיעג זיינע עהרווירדען העדר ראבבינער גרינבערגער דיא קאנצעל. אין איינער אויסגעצייכנעטען רעדע אבשיעד נעהמענד פאן דער צו ענג געווארדענען שטאטטע דעם ביזהעריגען גאטטעסדיענסטעס. דאנן ווארדען דיא ספרים אויס דעם ארון הקודש גענאממען, אונד אונטער שטיללען געבעטען פייערליך אין דען נייען בייא איבערטראגען, רעססען פפארטען זיך בייא דען פאן דער געמיינדע געזונגענען ווארטען: שאו שערים ראשיכם וכו'. אייפגעהאטען, דער עהרד ראבבינער בעשטיעג זאדאנן דיא קאנצעל אונד ערקלארטע דען טעקסט: „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.“ צום שלוססע זאגטע ער דיא ברכה „יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם!“ דער חזן העדר ראזנער מיט זיינער וואונדערפאללען שטיממע אינטאנירטע דאנן דאס געבעט „הנותן תשועה“ נאך דער מעלאדיע דער פאלקסהימנע, אונד צום שלוססע דען פסאלם „מזמור שיר חנכת הבית לדוד“. — פאן העררן אינגער לידער זאָוואהל אלס פאן דעם העררן לעהרער וויינער ערהאלטען וויר שילדערונגען איבער דען איבעראויס געלונגענען פראכטפאללען בויא, דער פאם ארכיטעקטען יעניק אים בודאפעסט אויסגעפיהרט וואָרדען איזט. זיא ערשאפפען זיך אבער אויך אין לאב איבער דיא טהאטיגקייט דעם פארשטעהערס העררן ווילהעלם לייבמאנן, דער בויקאממיססיאן, אן דעססען שפיטצע דער אונערמידליכע העדר בערנאט שפיטצעל שטאנד. — שכרם מאת ד'! דאס נייע גאטטעסהויז נאהם 40000 גולדען צו זיינער הערשטעללונג אין אנשפרוך.

* (ערמארדונג איינעס יידישען גראסהאנדלערס.) זאמסטאג אבענדס רייזטע העדר זיגמונד ווייס, שעף דער גראסהאנדלונג פיר וואללע אונד געטריידע „זיגמונד ווייס עט קאמפ.“ (טאבאקגאססע נומ. 4) נאך וויעבענבירגען, אים איז דעם גוטע דעם גראפען פעטעשי וואללע צו קויפען. דיא רייזע גינג איבער קליינוואָרדיין נאך דעעש, וואָ איהן דער העררשאפטס-פערוואלטער שפיעס ערוואַרטעטע. נאך זיינעם ביזהאלטער מיטגעטהיילטען רייזעפלאנע האטטע ווייס דאס געשאפט ביז 6 איהר אבענדס געאָרדנעט צו האבען, דאנן מיט געלעגענהייט נאך נאדיבאניא צו פאהרען, אים פאן דאָרט פער אייזענבאהן נאך בודאפעסט צוריקצוקעהרען. זאנטאג פארמיטטאג ערהיעלט העדר ווייס דיא פירמא ווייס פאם שטאדטהויפטמאנן

פאלליעטאָן.

מוהמע פרוממעט.

(זיטטענבילד אויס דעם אנפאנגע דיעזעס יאהרהונדערטס.)

(31-טע פארטזעטצונג.)

דער אמטסבאָטע ליעס זיך ניכט לאנגע ביטטען, אונד קיהלטע זיינען ברעננענדען דורסט מיט מעהרערען „שליקק“ נאך ברעננענדערן שנאפסעס, אבער אויך דען פעסטען קינען פרויא רעזליס ניכט פערשמאהענד.

נאכדעם ער זיך געלאבט האטטע, גריפף ער נאך איינעם בינדעל שריפטען. לאזטע דען בינדפאדען דער אום דאסזעלבע געשלונגען וואר, אונד וואהלטע איין שריפטשטיקק, דאס ער אין מיליטארישער האלטונג „דעם עהרזאמען פארשטעהער דער דייטשיער יודענגעמיינדע“ איבערריכטע. רעב וואלף זעטצטע זיינע בריללע צורעכט, ענטפאלטעטע דאס דאקומענט אונד לאז עס לייזע. דאך פלאטצליך אונטערבראך ער זיך, ריעף זיינע רעזלעבען הערבייא, אונד לאז דאן מיט לויטער שטיממע:

„דער עהרזאמע פארשטעהער דער יודענגעמיינדע צו דייטשאו ווירד היערמיט פאן אמטסוועגען פערשטאנדיגט, דאס זיינע גנאדען דער העדר גראף פאמשטיין דע זאיד, אלס איינגענטהימער דעם גרונדעס ב' נומערא 358 גערוהט האט, דיעזעס גרונדשטיקק דער דייטשאוער יידישען געמיינדע פיר עווינע צייטען צו שענקען, דאמיט דיעזע איהרען פריעדהאף דארט אנלעגען קאנן. זיינע גנאדען גע-שטאטטעט דאס דיא לאשונג אונד איינשראנגונג אים גרונדבובע דער העררשאפט שטאמבערג אויף זיינע איגענע קאסטען פארגענאממען ווערדע, איטעם: אין אנבעטראכט, דאס דיא דאזיגען יודען דען העררן גראפען בייא זיינעם איינציגע מיט זיינער געליעבטען געמאהלין נאך איהרער פערמאהלונג מיט באלראבין אונד דען הייליגען געזעטצ-ראללען זאָ וויא מיט פראכטען פסאלמען עמפפאנגען האבען, האט ער זיינען גוטספערוואלטער אנגעוויעזען, דען יודען דאס נאטהיגע מאטעריאל אן שטיינען, ציעגעלן, זאנד אונד קאלק צו איינער מויער אום דען אבגעגאנגענען פריעדהאף צופיהרען צו לאססען.

פאָם יוסטיצאמטע שטאמבערג, אם 18-טען סעפטעמבער 1502 דעיעטשער יוסטיציאר.“

רעזל בעאיילטע זיך אויף דיעזע פראהע באטשאפט דעם אמטסדיענער נאך איין גלאזכען שנאפס אנצוביעטען; דיעזער אבער לעהנטע עס אב, וויא איינער דער זיינער אמטספפליכט איין שווערעס אפפער ברינגט, מיט דען ווארטען „שפאטער, שפאטער, דער דיענסט געהט פאר אללעס“. ער איבערגרייכטע נאך איינעם זובען דעם עהרזאמען פארשטעהער איין צווייטעס אקטענשטיקק. דיעזעס וואר וועניגער ערפרייליך, אלס דאס ערסטע; עס מעלדעטע, דאס דער פארשטעהער אם 15-טען דעם קאממענדען מאנאטס מיט אללען מיליטארפפליכטיגען דעם דייטשאוער סינאגאגענבעצירקעס אין שטאמבערג צור אססענטירונג צו ערשיינען האבע. פאן דיעזער פעראָרדנונג ווארדע דיעזעס מאל נור איין יונגער מאנן בעדראָהט, אונד צוואר איינער דער בעסטען, איין ליעבלינג רעב וואלפ'ס: מאריטץ בלאך, דער פייעריגע אנבעטער פרוממעטס.

רעב וואלף האטטע דאס שריפטשטיקק שטיללע פאר זיך הינגעלעגט, אונד זיינער רעזלעבען קיינע מיטטהיילונג דאפאן געמאכט. נור דאס גוטע טהיילטע ער מיט זיינער טרייען גאטטין; דאס אונאנגענעהמע וואללטע ער אלליין טראגען. ער קרעדענצטע איהר גערן דען פריידענבעכער, פאן דעם ער יעדען טראָפפען ווערמוטה פערן צו האלטען זיך בעשטרעבטע.

דער אמטסבאָטע האטטע נון זיינען אמטספפליכטען גענוגע געלייסטעט, אונד ווענדעטע זיך וויעדער דער נאך ניכט גאנץ לעערען פלאשע צו. נאך איינינען מינוטען וואר איהם דער בעווייז געלונגען, דאס עס אין דער נאטור דאך איינען לעערען רוים געבע, וואס דיא פיזיקער בעשטרייטען. ער שנאלצטע מיט דער צונגע, דאנקטע „זעהר שאן“, פרויא רעזלן, אונד פערליעס, מיט מינדערער זיכערהייט אלס וויא בייא זיינעם קאממען, דאס צוממער דעם פארשטאנדעס.

XV.

רעב יונתן האטטע מאריטץ בלאך [צו זיך לאדען לאססען, אונד איהם מיטגעטהיילט, דאס ער זיך צור אססענטירונג צו שטעללען האבע. אונד דא ער לייָדער וועדער ברוסטקראנק, נאך פלאטפיסיג, קורצזיכטיג, שווערהאריג וויא, נאך אויך אן אללגעמיינער שוואכע ליידע, פיעלמעהר איין קראפטיגער, געזונדער יונגער מאנן זייא, זא האבע ער וועניג האפפנונג, דאס ער פאם מיליטאר-דיענסטע בעפרייט ווערדען דירפטע.

מאריטץ בלאך נאהם, צור איבערראשונג רעב יונתן'ס דיא נאכריכט, דאס ער [צור אססענטירונג ערשיינען מוס, געפאסט אויף.

(פארטזעטצונג פאלגט.)